

Актуальні дослідження суспільних наук

Матеріали XII Всеукраїнської
наукової конференції
(м.Умань, 26 березня 2026 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Національний університет «Острозька академія»

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Київський університет імені Бориса Грінченка

АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК

Матеріали

ХІІ Всеукраїнської наукової конференції

(м. Умань, 26 березня 2026 р.)

Умань

Візаві

2026

Головний редактор:

Бержанір А. Л., кандидат соціологічних наук, професор, виконувач обов'язків завідувача кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Редакційна колегія:

Максимчук О. В., доктор філософії, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Родік Т. П., старший викладач кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

*Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 8 від 25 березня 2026 р.)*

Актуальні дослідження суспільних наук : матеріали XII Всеукр. наук.
А43 конф. (м. Умань, 26 берез. 2026 р.) / МОН України, Уманський держ. пед.
ун-т імені Павла Тичини, Черкаський нац. ун-т
імені Богдана Хмельницького [та ін.] ; [голов. ред. А. Л. Бержанір ;
редкол.: О. В. Максимчук, Т. П. Родік]. – Умань : Візаві, 2026. – 292 с.

Збірник містить тези доповідей учасників XII Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні дослідження суспільних наук», яка відбулася 26 березня 2026 р. на базі історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень науково-педагогічних працівників, учених, працівників органів державної влади, здобувачів вищої освіти з актуальних проблем суспільних наук та аналізу соціально-політичної і духовно-ідеологічної сфер життєдіяльності держави.

УДК 303.4(06)

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2026

З М І С Т

1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІОЛОГІЇ

Бержанір А. Л. СОЦІОКУЛЬТУРНА ДЕТЕРМІНАЦІЯ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ.....	9
Возна З. О. ВОЛОНТЕРСТВО ТА БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК ГУМАНІТАРНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	12
Головко О. В. ІНСТИТУЦІЙНА РОЛЬ КАПЕЛАНСТВА У ДУХОВНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ПОДОЛАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ.....	15
Дзюбар А. О. РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА.....	18
Жупаник О. І. СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДІ В УМОВАХ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ (ДОСВІД США).....	20
Кожушко Т. С. СУЧАСНА ВІЗУАЛЬНА КУЛЬТУРА У СОЦІОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	23
Коляда І. А. РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ БОГДАНА СТУПКИ: РОЛЬ РОДИНИ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ.....	31
Куценко С. Ю. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІСТОРИЧНІЙ ОСВІТІ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ.....	35
Назаренко А. О. СУЧАСНІ ІСТОРИЧНІ ПОГЛЯДИ УКРАЇНЦІВ.....	38
Опанасюк Т. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ.....	41
Панасенко С. А. ФЕНОМЕН «CHARLIE HEBDO» Й ПРОБЛЕМА СВОБОДИ СЛОВА В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СОЦІУМУ.....	44
Стецюк Н. С. ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РЕЛІГІЙНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	48
Фицик І. Д., Фицик Л. А. ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОГО МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ.....	51
Ящук Т. А. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ.....	54
Trukhmanova S. L., Iftesham Farheen, Trukhmanova O. I. PSYCHO-EMOTIONAL FACTORS OF SOCIAL BEHAVIOR FORMATION IN FUTURE DOCTORS.....	58

2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТОЛОГІЇ

Дегтярьов В. А. КОНЦЕПТ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО СУВЕРЕНІТЕТУ У БРИТАНСЬКОМУ ЄВРОСКЕПТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	61
Дяченко І. А. АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В УМОВАХ ЗМІНИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ.....	63
Журавльова Л. В. СИНДРОМ КЕССЛЕРА В ПОПУЛЯРНІЙ КУЛЬТУРІ ТА ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ТРИВОГИ ЩОДО БЕЗПЕКИ ОРБІТАЛЬНИХ СИСТЕМ.....	67
Зимоздра В. В. ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	70
Максимчук О. В. РЕГІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ЧИННИК САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	74
Прокопчук В. В. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ ДЕРЖАВ АСОЦІЙОВАНОГО ТРІО (УКРАЇНА, ГРУЗІЯ, МОЛДОВА).....	78
Радіонова І. О. ЦИФРОВИЙ СУВЕРЕНІТЕТ У СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	82
Романюк Н. І. НОВІ КОНТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СТРАТЕГІЧНА АВТОНОМІЯ, РОЛЬ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НОВОГО ОБОРОННОГО СОЮЗУ.....	85
Семеній Б. А. «КОХАННЯ, ЯКЕ НАДИХАЄ»: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА ГЕНЕРАЛА В. ЗАЛУЖНОГО.....	89
Скоробрешук Д. М. ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ: ВІД «РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ» ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА...	92
Стоян Т. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДОКТРИНИ ЯПОНІЇ: ВІД «ЩИТА» ДО САМОСТІЙНОГО СУБ'ЄКТА РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	96
Ткаченко Д. І. ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ.....	99
Шауренко А. В. GLOBAL TERRORISM DATABASE ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ІСТОРИКО- ДЕМОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	102

3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ

Горкуша О. В.

РЕЛІГІЯ ЯК ЗНАРЯДДЯ СПАСІННЯ ЛЮДИНИ ЧИ ЗБРОЯ
МАСОВОГО УРАЖЕННЯ..... 105

Кимаковський К. Д.

ПРОБЛЕМА СУБ'ЄКТНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У
ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОМУ ДИСКУРСІ..... 110

Кожушко Т. В.

ДИФУЗІЇ СМИСЛОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ
КУЛЬТУРИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ..... 113

Константинов Ю. Л.

КОМУНІКАЦІЯ І МАНІПУЛЯЦІЯ У СИСТЕМНОМУ ВИМІРІ МАС-
МЕДІА У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ..... 119

Кравченко О. О., Грабовий В. Н.

РЕАЛІЗАЦІЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ЧЕРЕЗ ВІДНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОСТІ ОСІБ З ДОСВІДОМ ПОЛОНУ. 122

Кушко І. С., Лисак І. С.

ПРОБЛЕМА КОНСТРУЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ..... 125

Піддубний О. Ю.

ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У ФІЛОСОФІЇ ПЛАТОНА ТА АРІСТОТЕЛЯ..... 129

Плахтій М. П.

ДИДАКТИЧНІ ВИМІРИ ЛОГІКИ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ ДМИТРА
ЧИЖЕВСЬКОГО..... 132

Побережець Т. В.

ІДЕЯ СВОБОДИ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ: ВІД
КЛАСИКИ ДО СУЧАСНОСТІ..... 134

Сладкова М. М.

«ЧОРНА ЛЕГЕНДА» ІНКВІЗИЦІЇ: КОНСТРУЮВАННЯ СТРАХУ У
КУЛЬТУРНІЙ ПАМ'ЯТІ..... 137

Сулятицька Т. В.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
У ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ..... 141

Терещук М. С.

КРИЗА РАЦІОНАЛЬНОСТІ ТА ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У СУЧАСНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ..... 144

Фуркало В. І.

МОРАЛЬНО-ЦІННІСНИЙ ВИБІР ЛЮБОВІ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ.... 148

Фуркало В. С.

ЦАДИК ЯК НОВИЙ ТИП ДУХОВНОГО ЛІДЕРА..... 150

Шевченко С. Л.

КОНЦЕПЦІЯ «НОВОГО ХРИСТИЯНСТВА» СЬОРЕНА К'ЄРКЕґОРА
ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНУ ДОБУ..... 153

Щибря В. Ю.

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА У КОНТЕКСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	158
--	-----

4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ

Бойда А. В.

УЧАСТЬ ОСИПА БУКШОВАНОГО У СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ 101.....	161
--	-----

Бондарчук П. М.

АТЕЇСТИЧНА ПРОПАГАНДА В УРСР В ХРУЩОВСЬКИЙ ПЕРІОД.....	164
--	-----

Вітенко М. Д.

ТЕРМІН «СЛОВ'ЯНИ»: ВІДМІННОСТІ У ВЕРСІЯХ ПОХОДЖЕННЯ....	167
---	-----

Гадинко О. О.

СТОРОЖИНЕЦЬ У XV – ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ XX СТ. (ЗАГАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД).....	170
--	-----

Гноєва К. М.

СЕСТРИ ЖДАНКО: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК ХУДОЖНЬОЇ ТА ЕТНОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ СЕРЕДИНИ XX СТОЛІТТЯ	177
---	-----

Гордієнко В. В.

СУЧАСНА ІСТОРІОГРАФІЯ ЕКСПАНСІЇ НОРМАНІВ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ЄВРОПІ.....	180
---	-----

Гордієнко Г. М.

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА У КАНАДІ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС.....	182
---	-----

Гриневич В. В.

ПОВОЄННІ РЕПРЕСІЇ ПРОТИ ЄВРЕЇВ УРСР ДОБИ СТАЛІНІЗМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ.....	184
---	-----

Двірня К. П.

ЖЕРТВИ МОСКОВСЬКО-КОМУНІСТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ (70-І РОКИ XX СТ.).....	187
--	-----

Заліська М. А.

ЖІНКИ У ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСАХ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ (НА ПРИКЛАДІ ОЛЕНИ СТЕПАНІВ).....	193
--	-----

Іванова А. В.

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В СПРАВІ ОПІКИ НАД ПОЛОНЕНИМИ УКРАЇНЦЯМИ (1940 – 1941 РР.)..	196
--	-----

Караджієв М. С.

ЖЕРТВИ ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ СЕРЕД УРОДЖЕНЦІВ УМАНІ: ВСТАНОВЛЕННЯ ІМЕН ТА ІСТОРИЧНИХ ДОЛЬ.....	200
--	-----

Куліков В. В.

ДІЯЛЬНІСТЬ УПРАВЛІННЯ УПОВНОВАЖЕНОГО НКЗС СРСР В УСРР У 1923–1929 РР. КРІЗЬ ПРИЗМУ АРХІВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	203
---	-----

Нижніков Д. І.	
СИСТЕМА ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕРНІЯХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ: СТРУКТУРА ТА РОЗВИТОК (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.).....	206
Павлюк Р. Д.	
ПОЛЬСЬКЕ ПИТАННЯ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (1918 р.).....	209
Священко З. В.	
НАЦІОНАЛЬНІ РУХИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ.....	212
Скрипник О. М.	
РОЛЬ ЛАД У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ.....	215
Стефанюк Г. В.	
СОЦІАЛЬНЕ ПИТАННЯ В ПОЛІТИЦІ ОУН(Б) В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	219
Федорів О. П.	
ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ – ЗАСНОВНИК ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.....	222
Хоменко Д. Д.	
СТАНІСЛАВ АДАМЕНКО ТА ЙОГО ВНЕСОК У МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	224
Штонда В. Р.	
ЖІНКА-МАНДРІВНИЦЯ ЯК СУБ'ЄКТ КУЛЬТУРНОЇ МЕДІАЦІЇ У ЄВРОПІ ХІХ СТ. (НА ПРИКЛАДІ ПРАЦЬ М. ДОВІ ТА Е. ДЖЕРАРД)... ..	227
Яковенко К. В.	
ПРОЦЕС ОБ'ЄДНАННЯ ІТАЛІЇ У ХІХ СТ.: ПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ КОНТЕКСТ.....	229
Яшин В. О.	
ІНСПЕКТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ АРХІЄПІСКОПА ВАСИЛЯ (БОГДАШЕВСЬКОГО) У КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ (1909–1914 РР.).....	232

5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗНАВСТВА

Анзін Р. О.	
ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ ІМПЕРАТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНИХ КОМПАНІЙ У КОНТЕКСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО КАПІТАЛУ.....	236
Бержанір І. А.	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	239
Бондаренко А. О.	
САМОЦЕНзуРА ЖУРНАЛІСТІВ ЯК ФЕНОМЕН БАЛАНСУ МІЖ СВОБОДОЮ СЛОВА ТА НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ.....	243

Вовк Є. С., Лубська С. А.	
БУЛІНГ ЯК АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ: УЧАСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	248
Волошина А. О.	
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	250
Галкевич С. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ.....	254
Корчевська А. П., Козлова В. А.	
ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....	256
Косенко В. В.	
ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВІ.....	259
Марчук І. Г.	
ВІЙСЬКОВА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНІ: СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ СУДІВ.....	263
Пархета В. І.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У КІБЕРПРОСТОРІ.....	268
Пулінець А. А.	
НЕУСТОЙКА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	271
Ратушняк Д. В.	
ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ.....	274
Родік Т. П.	
ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ.....	277
Семенюта В. І.	
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ.....	280
Хутка А. О.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	283
Шевченко О. В.	
«СЛУЖБОВА КАР'ЄРА» ТА «ПРОСУВАННЯ ПО СЛУЖБІ» ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ.....	285
Шпирка Р. О.	
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ШКОДУ, ЗАВДАНУ СИСТЕМАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МЕХАНІЗМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	289

2. С. 188–196. URL: <https://journals.uran.ua/swe/article/view/262191> (дата звернення: 16.03.2026).

5. Наші вдома: скількох українців вдалося повернути з російського полону з початку війни / Міський інформаційний портал Kryvbass.city. URL: <https://surl.li/ymhhjt> (дата звернення: 13.03.2026).

6. Освітній серіал. Не нашкодь: підтримка після звільнення з полону. міністерство цифрової трансформації України / Платформа Diia.Освіта). URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/do-no-harm-support-after-release-from-captivity>. (дата звернення: 2.03.2026).

Кушко І. С.,
доктор філософії,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Лисак І. С.,
кандидат філософських наук, старший викладач,
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ПРОБЛЕМА КОНСТРУЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасна епоха характеризується безпрецедентними масштабами та інтенсивністю глобалізаційних процесів, які трансформують усі сфери суспільного життя, від економіки та політики до культури та людської свідомості. Наприкінці двадцятого століття серед багатьох дослідників панувала ілюзія, що поступове стирання державних кордонів, формування єдиного світового ринку та поширення масової культури неминуче призведуть до універсалізації людства і, як наслідок, до поступового зникнення феномену національної ідентичності. Проте реальність двадцятого першого століття продемонстрували абсолютно протилежну тенденцію. Замість формування гомогенного «глобального суспільства» світ зіткнувся з потужним ренесансом національних почуттів, сплеском рухів за збереження культурної унікальності та загостренням локальних конфліктів на ґрунті ідентичності.

Актуальність цієї проблеми зумовлена глибокою внутрішньою суперечністю глобалізації, з одного боку, вона пропонує уніфіковані стандарти споживання, мислення та комунікації, які загрожують

поглинути локальні культури, а з іншого – викликає закономірну захисну реакцію суспільств, їхнє прагнення до самозбереження та пошуку власного «коріння» у сучасному світі. Для людини та цілих народів постає екзистенційне питання, як зберегти свою самобутність, не опинившись при цьому на маргінесі світового розвитку, і як інтегруватися в глобальний простір, не втративши власного національного обличчя.

Особливої гостроти ця проблема набуває для країн, які перебувають у стадії активного націєтворення або захищають свій суверенітет від неоімперських посягань, де конструювання міцної національної ідентичності стає питанням національної безпеки та фізичного виживання.

Головна мета статті полягає у комплексному соціально-філософському аналізі механізмів, інструментів та стратегій конструювання національної ідентичності в умовах глобалізаційних викликів.

Для глибокого розуміння проблеми необхідно насамперед відійти від примордіалістського¹ трактування нації як біологічної чи природної даності. У сучасному науковому дискурсі домінує конструктивістська парадигма, яка розглядає національну ідентичність як результат цілеспрямованої соціальної, культурної та політичної творчості. У цьому контексті конструювання ідентичності – це безперервний процес створення, переосмислення та трансляції смислів [2].

Глобалізація кидає цьому процесу подвійний виклик. Перший виклик пов'язаний із культурною гомогенізацією або так званою «вестернізацією» світу. Транснаціональні корпорації та глобальні медіа формують стандартизований масовий продукт, який витісняє національні культурні індустрії. Споживаючи однакову інформацію, фільми, музику та товари, громадяни різних країн ризикують втратити зв'язок із власною культурною спадщиною, замінюючи глибоку національну прив'язаність поверхневою приналежністю до глобальної спільноти споживачів. Інформаційний простір стає настільки щільним і прозорим, що держава втрачає монополію на формування світогляду своїх громадян.

Другий виклик криється у феномені міграції та розмиванні традиційних кордонів. Утворення багатонаціональних і мультикультурних суспільств робить неможливим і навіть небезпечним конструювання

¹ **Примордіалізм** – це теоретичний підхід в етносоціології та політології, який розглядає етноси та нації як давні, об'єктивні, природні та незмінні спільноти, що існують споконвічно.

національної ідентичності виключно на етнічній основі. Спроби законсервувати націю у вузьких етнічних межах в епоху глобальних переміщень неминуче призводять до ксенофобії, дискримінації та внутрішніх конфліктів [3].

Саме тому адекватною відповіддю на глобалізацію стає перехід до громадянської, або політичної, моделі національної ідентичності. За цієї моделі приналежність до нації визначається не «кров'ю та ґрунтом», а свідомим вибором людини, її прихильністю до спільних демократичних цінностей, повагою до законів держави, сплатою податків та участю в розбудові спільного блага. Громадянська ідентичність є інклюзивною, вона дозволяє інтегрувати в тіло нації представників різних етносів, релігій та культур, об'єднуючи їх навколо спільного політичного проєкту [1].

Проте перехід до громадянської моделі не означає відмови від культурно-історичного ядра. Важливим інструментом конструювання сучасної ідентичності залишається політика пам'яті. У глобалізованому світі, де інформація швидко змінюється і фрагментується, історичний наратив виконує роль фундаменту, який забезпечує тяглість поколінь. Нація конструює себе через визначення того, що вона пам'ятає, і не менш важливо – про що вона домовляється забути заради суспільного консенсусу. Держава, інтелектуальні еліти та громадянське суспільство спільно створюють пантеон героїв, відзначають пам'ятні дати та формують ставлення до травматичних подій минулого.

Окремої уваги заслуговує феномен глокалізації – взаємопроникнення глобальних тенденцій та локальних особливостей. Сучасна успішна національна ідентичність не є закритою фортецею. Вона діє за принципом відкритої системи, яка здатна абсорбувати передові світові ідеї, технології та культурні форми, але при цьому адаптувати їх до власних традицій, надаючи їм неповторного національного колориту. Нація стає конкурентоспроможною у світі не тоді, коли ізолюється, а тоді, коли пропонує глобальному простору свій унікальний, модернізований культурний продукт.

Український досвід конструювання національної ідентичності в умовах сучасної екзистенційної війни є яскравим прикладом цих процесів. Збройна агресія каталізувала процеси націєтворення, перетворивши українську ідентичність із переважно культурно-етнічної категорії на

потужну громадянську солідарність. Українцем сьогодні є кожен, хто незалежно від свого етнічного походження чи рідної мови, зі зброєю в руках або в тилу захищає суверенітет, свободу та європейський вибір держави. Це свідчить про те, що найбільш стійкою є ідентичність, яка базується не на пасивному успадкуванні традицій, а на спільному подоланні викликів та свідомому акті громадянської волі [4].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що глобалізація не є вироком для національної ідентичності, а виступає потужним каталізатором її трансформації. У сучасному світі ідентичність втрачає свою статичність і перетворюється на динамічний конструкт, який постійно оновлюється та адаптується до нових умов. Головною проблемою конструювання національної ідентичності сьогодні є пошук балансу між відкритістю світу та збереженням власної суб'єктності.

Оптимальною стратегією в цих умовах є формування інклюзивної громадянської нації, яка об'єднує громадян навколо спільних цінностей, прав та свобод, залишаючи при цьому простір для культурного розмаїття. Важливу роль у цьому процесі відіграють цілеспрямована гуманітарна політика, розвиток національного інформаційного простору, підтримка української мови як головного комунікативного ядра та кристалізація спільної історичної пам'яті. Конструювання ідентичності у двадцять першому столітті – це не захист архаїчних форм від зовнішнього світу, а створення сучасної, креативної та стійкої спільноти, здатної бути повноцінним і впливовим актором глобальної історії.

Список використаних джерел:

1. Климончук В. Національна ідентичність за умов глобалізації: дилеми та перспективи сучасної України. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 33. С. 108–114. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.33.14>.
2. Луцишин Г. Проблема національної ідентичності в умовах глобалізації. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2013. Вип. 25. С. 166–171.
3. Хохлова М. С. Феномен концепту «транснаціональної ідентичності» та його кристалізація через призму глобалізації. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2021. Т. 13. № 2. С. 122–129. DOI: <https://doi.org/10.15421/352132>.

4. Шишкін О. Л. Конструювання національної ідентичності в умовах війни: чинники формування внутрішньої та зовнішньої політики України. *Актуальні проблеми політики*. 2025. Вип. 76. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v76.2025.18>.

Піддубний О. Ю.,
здобувач вищої освіти ступеня магістра,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ПРОБЛЕМА ІСТИНИ У ФІЛОСОФІЇ ПЛАТОНА ТА АРІСТОТЕЛЯ

Проблема істини є однією з центральних у філософії з давніх часів. Уже в античній філософії мислителі намагалися пояснити, що таке істина, яким чином людина може її пізнати та яке місце вона займає у процесі пізнання світу. Особливо важливу роль у розвитку цього питання відіграли ідеї Платон та Арістотель. Їхні філософські концепції стали основою для подальших теорій істини та суттєво вплинули на розвиток європейської філософської традиції.

У філософії Платона проблема істини нерозривно пов'язана з його вченням про два рівні буття – світ ідей та чуттєвий світ. Платон вважав, що справжня реальність існує не у матеріальних речах, які ми сприймаємо органами чуття, а у світі ідей, який є вічним, незмінним і досконалим. Чуттєвий світ, на його думку, лише відображає ці ідеї і тому не може бути джерелом абсолютно достовірного знання. Саме тому людина повинна прагнути до пізнання істини за допомогою розуму та філософського мислення. Платон підкреслював, що більшість людей задовольняються лише поверхневими уявленнями про реальність і не здатні піднятися до справжнього знання. У цьому контексті він писав: «Люди вважають істинним те, що бачать перед собою, хоча насправді вони бачать лише тіні справжніх речей» [1].

Ідею обмеженості чуттєвого пізнання Платон особливо яскраво показує у відомій алегорії печери, де люди уподібнюються в'язням, що бачать тільки тіні предметів і сприймають їх як справжню реальність. Таким чином, філософ намагався показати, що істина знаходиться поза межами чуттєвого досвіду і відкривається лише тому, хто здатний мислити філософськи. Він наголошував, що справжнє знання пов'язане із

АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК

Матеріали
ХІІ Всеукраїнської наукової конференції
(м. Умань, 26 березня 2026 р.)

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 1.04.2026 р. Формат 60х84/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 4,06

Тираж 100 прим. Замовлення № 434

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19, вул. Небесної Сотні 1/2

Свідоцтво суб'єкта видавничої

справи ДК № 2521 від 8.06.2006.

тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88

vizavi-print.jimdo.com

e-mail: vizavi008@gmail.com

vizavi003@gmail.com